

ЦАРИНСКА УПРАВА

**ПРИРАЧНИК ЗА ПРИМЕНА НА
АЛТЕРНАТИВНИТЕ ПРИМЕНЛИВИ
ПРАВИЛА ЗА ПОТЕКЛО НА СТОКИ**

ноември 2021 година

ПРИРАЧНИК ЗА ПРИМЕНА НА АЛТЕРНАТИВНИТЕ ПРИМЕНЛИВИ ПРАВИЛА ЗА ПОТЕКЛО НА СТОКИ

I. Општи одредби

1. Овој прирачник е наменет за појаснување на начинот и постапката при примена на алтернативните применливи правила за потекло (во понатамошниот текст преодни правила) за потекло, за стоки што за првпат почнуваат да се применуваат во рамки на трговијата со земјите-членки на Европска Унија по измена на Спогодбата за стабилизација и асоцијација помеѓу Република Северна Македонија и Европска Унија. Исто така, овој прирачник ќе има практична примена и при идните измени на ЦЕФТА договорот за слободна трговија и договорите за слободна трговија со ЕФТА, Турција и Украина.

II. Регионална ПЕМ Конвенција и преодни правила за потекло

2. Преференцијалните правила за потекло на стоките се мошне важен дел на секој договор за слободна трговија. Со правилата за потекло се определува потеклото на производите што се предмет на меѓународната трговија. Преференцијалните правила за потекло се применуваат кога меѓународната трговија се одвива под посебни, привилегирани услови, пропишани во договорите за слободна трговија, спогодбите за царинска унија и општиот систем на преференцијали. За да можат стоките да ги користат поволностите, неопходно е да имаат потекло од државите што се потписнички на ваквите спогодби. Правилата за потекло се особено значајни кога меѓународната трговија се одвива во рамки на регионалните интеграции (како договори за слободна трговија и царински униии). Стоките што потекнуваат од земјите потписнички на овие договори уживаат одреден привилегиран (најчесто бесцарински) увоз на пазарот на земјите членки на регионалната интеграција.
3. Регионалната конвенција за Пан-евро-медитерански преференцијални правила за потекло (ПЕМ Конвенција) е основа за примена на преференцијалните правила за потекло. Потписнички на ПЕМ Конвенцијата се земјите-членки на ЕУ, земјите членки на ЕФТА, ЦЕФТА страните, Турција, земјите потписнички на Декларацијата од Барселона и Фарските Острови.
4. Република Северна Македонија официјално пристапи кон ПЕМ Конвенцијата во 2012 година, а со нејзината примена започна по завршување на постапката за ратификација во 2015 година.

II.1 Ревидирање на ПЕМ Конвенцијата и новите правила за потекло

5. Преговорите за модернизација на ПЕМ Конвенцијата започнале во 2012 година со цел да се прилагодат правилата за потекло на променетата економска реалност низ

годините. Ревидираната ПЕМ Конвенција требало да биде одобрена и усвоена едногласно од сите потписнички во рамките на Мешовитиот комитет на ПЕМ Конвенцијата. Неколку договорни страни се уште изразуваат резерви за усвојување на ревидираната ПЕМ Конвенција, но мнозинството од договорните страни на ПЕМ Конвенцијата одлучиле да започнат со предвремена примена на новите, ревидирани правила во меѓусебната трговија, додека со останатите договорни страни и понатаму продолжуваат преговорите со цел за да се постигне заеднички договор за процесот на ревизија.

6. Ова привремено решение им овозможува на компаниите во договорните страни што ќе започнат со предвремена примена да ги користат модернизирани, поедноставени и пофлексибилни нови правила за потекло. За таа цел, протоколите за потекло содржани во секој билатерален договор за слободна трговија потпишан од Република Северна Македонија и партнер земјите, треба да бидат изменети за во нив да се вклучи Додаток А, документ што ги содржи новите ревидирани (тр. преодни) преференцијални правила за потекло на стоки, без да се нарушува примената на сегашните правила за потекло на ПЕМ Конвенцијата.
7. Датумот од кој Република Северна Македонија започна со примена на преодните правила со Европската унија, како и сите информации за тоа кои земји ќе ги применуваат преодните правила ги објавува Европската Комисија во Службениот весник на ЕУ, серија Ц. Царинската управа ова известување по секоја измена го објавува и на својата интернет страна.

II.2 Детали за примена на новите преференцијални правила за потекло

8. Двата сета на правила за потекло ќе се применуваат меѓу договорните страни што ги измениле своите билатерални договори за слободна трговија и што одлучиле и се договориле за предвремена примена на новите преференцијални правила. Договорните страни што ги измениле нивните договори за слободна трговија се нарекуваат Договорна страна – применувач.
9. Економските оператори ќе можат да избираат дали сакаат да ги применуваат постоечките правила за потекло од ПЕМ Конвенцијата или новите преодни преференцијални правила за потекло, доколку тие се содржани и додадени во договорите за слободна трговија што ги има потпишано Република Северна Македонија. Економските оператори имаат право на избор кои правила за потекло ќе ги користат при определување на потеклото за секоја пратка што ја извезуваат.
10. Економските оператори пред да се одлучат за примена на преодните правила за потекло потребно е да ги имаат во предвид различните партнери што се вклучени во трговската размена.

Пример 1 - Земја на крајна дестинација не е Договорна страна-применувач, односно таа земја не ги применува преодните правила, бидејќи истите не се вклучени во билатералните преференцијални договори за слободна трговија.

Извозникот треба да издаде доказ за потекло врз основа на правилата на ПЕМ Конвенцијата. Ова има влијание врз добавувачите на материјалите што се вградени во финалниот производ што се извезува. За вградените материјали извозникот, исто така, треба да обезбеди докази за потекло според правилата на ПЕМ Конвенцијата. Доколку за тие материјали претходно издадените докази за потекло се според преодните правила за потекло, тогаш тие материјали треба да се сметаат како материјали без потекло.

Пример 2 - Земја на крајна дестинација е Договорна страна- применувач, односно таа земја ги применува преодните правила бидејќи истите се вклучени во билатералните преференцијални договори за слободна трговија.

Извозникот може да издаде доказ за потекло врз основа на преодните правила за потекло. Ако материјалите вградени во извезениот производ не се опфатени со доказ за потекло издаден врз основа на преодните правила за потекло, добавувачите може да ја искористат можноста дополнително да обезбедат нов доказ за потекло согласно член 21(1)(г) од Додаток А – преодни применливи правила за потекло од Анексот на Спогодбата за стабилизација и асоцијација.

II.3 „Пропустливост“ помеѓу двете групи на правила за потекло

11. Бидејќи правилата за потекло предвидени со ПЕМ Конвенцијата се генерално порестриктивни отколку преодните правила за потекло, освен со некои исклучоци, стока што ги исполнува правилата според ПЕМ Конвенцијата може, исто така, да се квалификува како стока со потекло според преодните правила.
12. Во оваа смисла, член 21(1)(г) од Додаток А од преодните правила за потекло предвидува дополнително издавањена доказ за потекло што го заменува првичниот доказ за потекло издаден според правилата за потекло на ПЕМ Конвенцијата.

II.3.1. Историјат на измена на ПЕМ правилата за потекло

13. Процесот за измена и ревизија на ПЕМ Конвенцијата резултираше со нов сет на модернизирани и пофлексибилни правила за потекло. Овие правила сè уште не се едногласно договорени од сите договорни страни на ПЕМ Конвенцијата. Затоа ПЕМ Конвенцијата сè уште не може да биде изменета. Во очекување на завршување на преговорите и формалното усвојување од сите договорни страни, ревидираните правила (тнр. „преодни преференцијални правила“) можат, алтернативно на сегашните правила на ПЕМ Конвенцијата, да почнат да се применуваат од страна на оние договорни страни што изразиле интерес за примена.
14. Новите преодни преференцијални правила се опционални. Тие се наменети за привремена примена, сè до склучување и влегување во сила на изменетата, односно ревидираната ПЕМ Конвенција. Преодните преференцијални правила ќе се применуваат билатерално во трговијата помеѓу оние договорни страни што се согласуваат да се повикуваат на нив, односно кои ги вклучуваат во нивните билатерални преференцијални договори за слободна трговија. Овие правила се наменети да се применуваат алтернативно на правилата на ПЕМ Конвенцијата, кои, како што е наведено во ПЕМ Конвенцијата, не се во спротивност со начелата утврдени во релевантните спогодби и другите сродни билатерални спогодби меѓу договорните страни. Според тоа, преодните преференцијални правила нема да бидат задолжителни, туку опционални. Тие може да се применуваат од страна на економските оператори што сакаат да побараат примена на преференцијален третман врз основа на овие преодни правила, наместо врз основа на правилата на ПЕМ Конвенцијата. Преодните преференцијални правила не се наменети за изменување на ПЕМ Конвенцијата. ПЕМ Конвенцијата останува во целосна примена кај договорните страни на ПЕМ Конвенцијата. Овие преодни правила нема да ги менуваат правата и обврските на договорните страни според ПЕМ Конвенцијата.
15. Според тоа, извозниците имаат избор да користат било кои од правилата за потекло:
 - правилата за потекло од ПЕМ Конвенцијата, или
 - ревидираните правила за потекло на ПЕМ Конвенцијата (тнр. „преодни преференцијални правила“) со договорните страни на ПЕМ Конвенцијата што ги применуваат истите.
16. Во случај да се користат преодните правила, потеклото треба да се одреди исклучиво во согласност со ревидираните правила. Во случај да се користат правилата од ПЕМ Конвенцијата, потеклото треба да биде утврдено само во согласност со правилата од ПЕМ Конвенцијата. Со други зборови, не постои „пропустливост“ помеѓу двете групи правила, што ќе функционираат одделно.
17. Ова подразбира дека за да се бара преференцијален третман врз основа на преодните правила, треба да се користи само уверение за движење ЕУР.1 каде во рубрика 7 е наведен следниов текст „transitional rules“ на англиски јазик или

соодветно и во текстот на изјавата за потекло¹. Кумулацијата на потекло е можна само помеѓу договорните страни што ги применуваат преодните правила (договорни страни-применувачи) само доколку потеклото на материјалите и компонентите што се користат во кумулацијата имаат стекнато потекло во согласност со преодните правила.

18. Иако во повеќето случаи, производот што се стекнал со потекло со примена на правилата на ПЕМ Конвенцијата, исто така, стекнува потекло и со примена на преодните правила, бидејќи преодните правила се пофлексибилни, сепак не може да се користи уверение за движење ЕУР.1 (или соодветно изјава за потекло) за да се утврди потеклото според преодните правила при користење на принципот на кумулација на потеклото. Причината за ова е што еден од условите за примена на кумулација е правилата што се применуваат во сите делови во постапката да бидат идентични. Истиот принцип се применува и за стекнување на преференцијално потекло според ПЕМ Конвенцијата. Овој принцип се применува и во однос на изјавите од добавувач (краткорочни и долгорочни изјави од добавувачот) за материјалите и компонентите што се вградени во готовиот производ.
19. **Важно:** Сепак, со оглед на тоа дека член 21(1)(г) од преодните правила за потекло ја предвидува можноста за дополнително издавање на доказ за потекло кој што го заменува првичниот доказ за потекло издаден според правилата за потекло на ПЕМ Конвенцијата, на тој начин се овозможува примена на кумулацијата.
20. Примената на двата сета на правила за извоз може да покренат практични потешкотии кај економските оператори од следниве причини:
 - една од нив е тоа што не е изводливо, особено за компании со комплексни синџири на снабдување, да ги соберат сите докази за потекло (уверенија за движење, изјави за потекло и изјави од добавувач) издадени во согласност со двата сета правила, што може да биде многу незгодно и би било потребно тоа да се прави системски од сите добавувачи. Доколку не поседуваат два целосно комплети докази за потекло според преодните правила и ПЕМ Конвенцијата може да се случи извозниците да не можат да го докажат потеклото во согласност со било кој од нив,
 - друга потешкотија што им се наметнува на компаниите со сложени синџири на снабдување е да ги приспособат своите ИТ системи така што потеклото на производот што се извезува во една земја може да биде докажано според две групи на правила.
21. Со исклучок на многу малку случаи каде што преодните правила се построги од правилата на ПЕМ конвенцијата (пример: правилата за производите што содржат шеќер) и под услов да не се применува кумулација со договорните страни на ПЕМ Конвенцијата што не ги применуваат преодните правила, производ што е во согласност со правилата на ПЕМ Конвенцијата треба да е во согласност и со преодните правила.

¹Изјава за потекло е вид на доказ за потекло што го изготвува било кој извозник за вредност на пратка помала од 6.000 евра или од одобрен извозник

22. Поради оваа причина, прашањето дали и како доказот за потекло издаден во согласност со ПЕМ Конвенцијата може да се користи за да се докаже потеклото според преодните правила, ја наметнува потребата за повеќекратни измени на билатералните протоколи што ги содржат преодните правила за потекло.

Препорака 1

Што се однесува до добавувачите на материјали и компоненти што се користат за производство на производ за кој што ќе се бара преференцијално потекло:

Не доставувајте докази за потекло од двете групи правила, а особено за оние сектори каде што се појавиле такви проблеми. Во практични услови би било препорачливо добавувачите на такви материјали и компоненти да обезбедат докази за потекло според правилата на ПЕМ Конвенцијата кога тие се применливи. Ова ќе осигура производителите да можат да продолжат со користење на ПЕМ Конвенцијата за одредување на преференцијалното потекло на нивните производи.

23. Во однос на изјавите од добавувач, вклучувајќи ги и долгорочните изјави од добавувач, добавувачот е потребно да наведе дека предметниот производ „ги задоволува правилата за потекло што ја регулираат преференцијалната трговија со.....“ засегнатата земја. Бидејќи е можно неколку правила да бидат применливи за истата ПЕМ земја, неопходно е во изјавата од добавувач да се специфицира правилото што се применува за производот да се стекне со потекло, односно да се знае дали се исполнети правилата за потекло од ПЕМ Конвенцијата или преодните правила, или се исполнети и двете, во зависност од случајот. Во спротивно, извозникот не би можел да знае во кои случаи може да ја користи таквата изјава на добавувачот.

24. Во секој случај, изготвувачот на изјавата од добавувач треба да биде свесен за точноста на потеклото, имајќи предвид дека усогласеноста со правилата од ПЕМ Конвенцијата не значи автоматски и усогласување со преодните правила.

Препорака 2

При изготвување на изјава од добавувач и долгорочна изјава од добавувач во внатрешен промет, изготвувачот на изјавата треба да наведе дали предметниот производ ги исполнува условите во согласност со правилата на ПЕМ Конвенцијата, преодните правила, или и двете во зависност од случајот.

25. За материјали што се во согласност со преодните правила, а се доставени пред примена на преодните правила во контекст на различните билатерални договори, операторите можат да издаваат нови изјави од добавувач според тие правила.

II.3.2. Практична примена

II.3.2.1 Изјава за потекло во рамки на преодните правила за потекло

26. Економските оператори што користат „изјави за потекло“ (од одобрен извозник согласно член 19 од Додаток А од преодните правила или од кој било извозник, за која било пратка што се состои од едно или повеќе пакувања што содржат производи со потекло чија вкупна вредност не надминува 6.000 евра) треба изјавата за потекло да ја дополнат со следново: „во согласност со преодните правила за потекло“.

Пример: текст на изјава за потекло

Извозникот на производите што ги покрива овој документ (царинско одобрение бр.(1)) изјавува дека, освен ако тоа не е јасно поинаку назначено, овие производи се со(2) преференцијално потекло, во согласност со преодните правила за потекло.

.....
(место и датум)³

.....
*Потпис на извозникот; името на лицето што ја потпишува изјавата мора да биде означено со јасни букви*⁴

II.3.2.2 Уверение за движење ЕУР.1 во рамки на преодните правила за потекло

27. Економските оператори што бараат издавање на уверение за движење согласно преодните правила за потекло треба во рубрика 7 ја да наведат забелешката „TRANSITIONAL RULES“ на англиски јазик.

Пример: уверение за движење ЕУР.1

1. Ausföhrungsnummer (inklusive Kontrollcode)		EUR.1 Nr. L 771085	
2. Empfänger (Name, vollständige Adresse, Stadt, Staatsangehörigkeit)		3. Beschäftigung für den Referenzwaren-Anwender	
4. Angaben über die Befreiung (Artikel 170 Abs. 1)		5. Warenbeschreibung (Zusammenfassung der Waren)	
6. Land des Ursprungs (Name, Nummer, Anzahl und Art der Particelle); Warenbeschreibung		7. Kompartiment	
8. Warenbeschreibung (Zusammenfassung der Waren)		9. Warenbeschreibung (Zusammenfassung der Waren)	
10. Bemerkungen des Ausführenden (Ergänzungen)		11. Bemerkungen des Ausführenden (Ergänzungen)	

II.3.2.3 Изјава од добавувач

- Во контекст на пан-евро-медитеранската зона, економските оператори што издаваат изјава од добавувач на барање на извозникот може да означат кои правила се исполнети за нивните производи.
- Согласно Уредбата за спроведување на царинскиот закон (УСЦЗ) во Прилог 10 се пропишани четири видови изјави од добавувачи тоа: за стока што се стекнува со преференцијално потекло – краткорочна и долгорочна изјава од добавувач и за стока што не се стекнува со преференцијално потекло: краткорочна и долгорочна изјава од добавувач. Овие изјави се користат за декларирање на соодветното потекло **во внатрешен промет**.
- Согласно преодните правила за потекло **во надворешната трговија** се пропишани две нови изјави од добавувачи и тоа само за стоки со непреференцијално потекло: изјава од добавувач и долгорочната изјава од добавувач. Текстот на изјавата од добавувач и долгорочната изјава од добавувач за стоки со непреференцијално потекло е наведен во Додаток А во Анекс VI и Анекс VII од преодните правила, соодветно.

Пример: Текст на изјава од добавувач согласно преодните правила за потекло

ANNEX VI

SUPPLIER'S DECLARATION

The supplier's declaration, the text of which is provided below, must be made out in accordance with the footnotes. However, the footnotes do not have to be reproduced.

SUPPLIER'S DECLARATION

for goods which have undergone working or processing in applying Contracting Parties without having obtained preferential origin status

I, the undersigned, supplier of the goods covered by the annexed document, declare that:

1. The following materials which do not originate in [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] have been used in [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] to produce these goods:

Description of the goods supplied ⁽¹⁾	Description of non-originating materials used	Heading of non-originating materials used ⁽²⁾	Value of non-originating materials used ⁽²⁾⁽³⁾
Total value			

2. All the other materials used in [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] to produce those goods originate in [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)];
3. The following goods have undergone working or processing outside [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] in accordance with Article 13 of this Appendix and have acquired the following total added value there:

Description of the goods supplied	Total added value acquired outside [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] ⁽⁴⁾
(Place and date)	
(Address and signature of the supplier; in addition the name of the person signing the declaration has to be indicated in clear script)	

Пример: Текст на долгорочна изјава од добавувач согласно преодните правила за потекло

ANNEX VII

LONG-TERM SUPPLIER'S DECLARATION

The long-term supplier's declaration, the text of which is given below, must be made out in accordance with the footnotes. However, the footnotes do not have to be reproduced.

LONG-TERM SUPPLIER'S DECLARATION

for goods which have undergone working or processing in an applying Contracting Party without having obtained preferential origin status

I, the undersigned, supplier of the goods covered by the annexed document, which are regularly supplied to⁽¹⁾, declare that:

1. The following materials which do not originate in [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] have been used in [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] to produce these goods:

Description of the goods supplied ⁽²⁾	Description of non-originating materials used	Heading of non-originating materials used ⁽³⁾	Value of non-originating materials used ⁽³⁾⁽⁴⁾
Total value			

2. All the other materials used in [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] to produce those goods originate in [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)];
3. The following goods have undergone working or processing outside [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] in accordance with Article 13 of this Appendix and have acquired the following total added value there:

Description of the goods supplied	Total added value acquired outside [indicate the name of the relevant applying Contracting Party(ies)] ⁽⁵⁾

This declaration is valid for all subsequent consignments of those goods dispatched from.....

to.....⁽⁶⁾

I undertake to inform⁽¹⁾ immediately if this declaration is no longer valid.

(Place and date)
(Address and signature of the supplier; in addition the name of the person signing the declaration has to be indicated in clear script)

31. Со самиот факт што овие изјави се пополнуваат на англиски јазик значи дека се наменети да се користат согласно преодните правила во надворешниот промет.

32. Доколку во внатрешен промет економскиот оператор има потреба да издаде една од изјавите од добавувач за стока што има преференцијално потекло, пропишана во Прилог 10 од УСЦЗ, тогаш задолжително во полето обележано со фуснота (3) во краткорочната изјава или во полето обележано со фуснота (5) во долгорочната изјава се наведува Додаток А од анексот или протоколот за потекло

од соодветниот договор за слободна трговија, односно дека изјавата е изготвена согласно преодните правила за потекло.

1. КРАТКОРОЧНА ИЗЈАВА ОД ДОБАВУВАЧ ЗА СТОКА КОЈА ИМА ПРЕФЕРЕНЦИЈАЛНО ПОТЕКЛО

Изјавата од добавувач, дадена во текстот подолу, мора да биде изготвена во согласност со забелешките. Забелешките не треба да се наведуваат на изјавата.

ИЗЈАВА

Јас, долупотпишаниот изјавувам, дека стоката, наведена во овој документ⁽¹⁾, е со потекло од⁽²⁾ и ги задоволува правилата за потекло пропишани за преференцијална трговија со⁽³⁾.

Се обврзувам, дека на царинскиот орган ќе му ги приложам сите докази кои ќе бидат побарани.

.....⁽⁴⁾

⁽⁵⁾

.....⁽⁶⁾

2. ДОЛГОРОЧНА ИЗЈАВА ОД ДОБАВУВАЧ ЗА СТОКА КОЈА ИМА ПРЕФЕРЕНЦИЈАЛНО ПОТЕКЛО

Изјавата од добавувач, дадена во текстот подолу, мора да биде изготвена во согласност со забелешките. Забелешките не треба да се наведуваат на изјавата.

ИЗЈАВА

Јас, долупотпишаниот изјавувам, дека стоката опишана подолу:

.....⁽¹⁾⁽²⁾

.....

.....

која редовно ја доставувамена⁽³⁾ има статус на стока со потекло од⁽⁴⁾ и ги задоволува правилата за потекло пропишани за преференцијална трговија со⁽⁵⁾.

Оваа изјава важи за оваа и за следните претки на овие производи во период од до⁽⁶⁾

Се обврзувам дека веднаш ќе го известам⁽⁷⁾ доколку истата престане да важи.

Се обврзувам, дека на царинскиот орган ќе му ги приложам сите докази кои ќе бидат побарани.

.....⁽⁷⁾

⁽⁸⁾

.....⁽⁹⁾

33. Онаму каде што не се споменати преодните правила за потекло во полето обележано со фуснота (3) или (5), ќе се смета дека изјавата е изготвена согласно постоечките правила на ПЕМ Конвенцијата.

II.4 Матрица - Известување од Комисијата

34. Постапката на усвојување на преодните правила за потекло меѓу ЕУ и нејзините партнери е тековен и динамичен процес и затоа Европската комисија континуирано објавува ажурирани информации поврзани со напредокот во Пан-евро-медитеранската област. Овие информации Комисијата ќе ги објавува како известување од Комисијата во серијата Ц во Службен весник на ЕУ.

35. Ова известување е во форма на табела (тнр. Матрица) и ќе обезбеди информации поврзани со можностите за кумулација врз основа на преодните правила.

II.5 Шифри што треба да се користат во царинските декларации

36. За примена на преодните правила воведени се следниве шифри за приложени документи што се пополнуваат во рубрика 44 од Единствениот царински документ:

6011	Уверение за движење ЕУР.1 -АЛТЕРНАТИВНИ ПРИМЕНЛИВИ ПРАВИЛА ЗА ПОТЕКЛО
6012	Изјава за потекло - АЛТЕРНАТИВНИ ПРИМЕНЛИВИ ПРАВИЛА ЗА ПОТЕКЛО
6013	Изјава за потекло од одобрен извозник - АЛТЕРНАТИВНИ ПРИМЕНЛИВИ ПРАВИЛА ЗА ПОТЕКЛО
6014	Изјава од добавувач - АЛТЕРНАТИВНИ ПРИМЕНЛИВИ ПРАВИЛА ЗА ПОТЕКЛО
6015	Долгорочна изјава од добавувач - АЛТЕРНАТИВНИ ПРИМЕНЛИВИ ПРАВИЛА ЗА ПОТЕКЛО

III. Главни промени во новите правила за потекло

37. Во овој дел се наведени главните промени предвидени со преодните правила за потекло.

III.1 Целосно добиени производи

III.1.1 Аквакултура

38. Во преодните правила за потекло експлицитно се наведени производите од аквакултура. Според член 3(1)(e) – целосно добиени производи од Додаток А – преодни правила за потекло е воведена специфична дефиниција за овие производи и истата гласи: „производи од аквакултура каде што рибите, раковите, мекотелите и другите водни без’рбетници се раѓаат или одгледуваат од јајца, ларви, јувенилни риби или млади риби“.

III.1.2. „Пловни објекти“ и „бродови-фабрики“

39. Таканаречените услови за пловни објекти или бродови фабрики содржани во текстот на преодните правила се поедноставни и обезбедуваат поголема флексибилност. Споредено со одредбата во ПЕМ Конвенцијата (член4(2) од Додаток I) одредени услови се избришани (т.е. специфични барања за екипажот); други одредби се изменети со цел да се обезбеди поголемо олеснување (воведена е можност за билатерална кумулација).

40. Согласно преодните правила, во член 3(2) од Додаток А – Целосно добиени производи условите се следниве:

Термините „нејзините пловни објекти“ и „нејзините бродови-фабрики“ споменати во точките (ж) и (з) од став 1 се применуваат само на пловни објекти и бродови-фабрики што го исполнуваат секое од следниве барања:

- (а) кои се регистрирани во страната увозник или извозник;
- (б) кои пловат под знамето на страната увозник или извозник;
- (в) кои исполнуваат еден од следните услови:
 - (i) тие се најмалку 50% во сопственост на државјани на страната извозник или увозник, или
 - (ii) тие се во сопственост на компании кои што:
 - имаат свое седиште и нивно главно место на деловно работење во страната извозник или увозник; и
 - се најмалку 50% во сопственост на страната извозник или увозник или јавни субјекти или државјани на овие страни.

Пример 1 – Одредби за екипажот

Рибите се уловени на отворено море надвор од територијалните води на Шпанија. Бродот плови под знаме на Германија и е регистриран во ЕУ. Екипажот се состои од морнари со турска националност и капетанот на бродот е од Мароко. Согласно преодните правила рибите се целосно добиени во ЕУ.

Пример 2 – Извоз од Полска во Швајцарија

Рибите се уловени на отворено море од брод во сопственост на Швајцарија. Бродот е регистриран во Полска, има 50% екипаж од Индија и капетан од Норвешка. Согласно преодните правила рибите се целосно добиени во ЕУ.

III.2 Доволна обработка или преработка – просечна основа

41. Кога се проценува дали производот е во согласност со правилото за одреден производ засновано на ограничување на вредноста за материјали без потекло, преодните правила на ПЕМ (член 4) му нудат на извозникот да може да побара од царинските органи овластување за пресметување на цената ex work и вредноста на материјалите без потекло на просечна основа, со цел да се земат во предвид флукуации на трошоците и валутните стапки. Ова треба да им обезбеди на извозниците поголема предвидливост при стекнување на потеклото.
42. За некои производи, правилата од списокот на обработка и преработка овозможуваат готовиот производ да се стекне со преференцијално потекло врз основа на одредено ограничување на вредноста на материјалите без потекло. Во тој случај вредноста на сите или некои специфични материјали без потекло не смее да надмине одреден процент од ex works цената на финалниот производ.

Пример – Чадори (ХС тарифен број 6601)

Според преодните правила за потекло, правилото од списокот за чадори (Глава 66) гласи:

„Производство во кое вредноста на сите употребени материјали [без потекло] не надминува 50% од *ex works* цената на финалниот производ.“

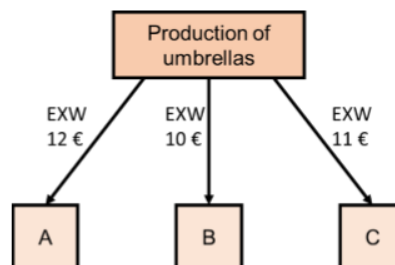
За да се утврди дали производот го исполнува гореспоменатото правило од списокот, најпрво е неопходно да се утврди вредноста на употребените материјали без потекло, како и *ex works* цената на финалниот производ. Притоа треба да се направи разлика помеѓу правилото за потекло во ПЕМ Конвенцијата и преодните правила за потекло.

III.2.1 Доволна обработка или преработка – просечна основа согласно правилата во ПЕМ Конвенцијата

43. Честопати компаниите продаваат исти производи по различни цени на различни клиенти (или на ист клиент во различно време) или набавуваат исти материјали по различни цени, а потоа за пресметување на ограничувањето на вредноста на материјалите без потекло за соодветната пратка, мора да се земат во предвид специфичната *ex-work* цена, како и конкретната вредност. Определувањето дали производот го исполнува ограничувањето по вредност се врши за секој производ. Не е дозволено да се користи просечна *ex-works* цена или просечна вредност на материјалите без потекло што се употребуваат во производството.

Пример:

Една фабрика продава исти чадори (Тарифен број 6601) на повеќе купувачи по различни *ex-works* цени.

44. Според ПЕМ Конвенцијата, *ex-works* цената на конкретната пратка се применува за пресметување на максималната вредност на материјалите без потекло. Затоа, чадорите што се продаваат на купувачот А може да содржат материјали без потекло до максимална вредност од 6 евра, оние што се продаваат на купувачот В до вредност од 5 евра и чадорите продадени на купувачот С до вредност од 5,5 евра. Не е дозволено да се користи просекот на *ex-works* цените (11 евра) како основа за пресметка. Понатаму, за да се утврди конкретната вредност на максималната содржина на материјалите без потекло, се користат конкретните вредности на материјалите без потекло кои што всушност се користат во производството на чадорите, а не просечната вредност.

III.2.2 Доволна обработка или преработка – просечна основа согласно преодните правилата во ПЕМ Конвенција

45. Според преодните правила за потекло, утврдувањето дали производот го исполнува правилото од списокот за обработка и преработка се врши за секој производ. Меѓутоа, за разлика од ПЕМ Конвенцијата, преодните правила во членот 4 им нудат на извозниците можност да побараат од царинските органи одобрение за пресметување на цената на производот и вредноста на материјали без потекло на просечна основа, а со цел да се земат предвид флукуациите на трошоците и валутните стапки.

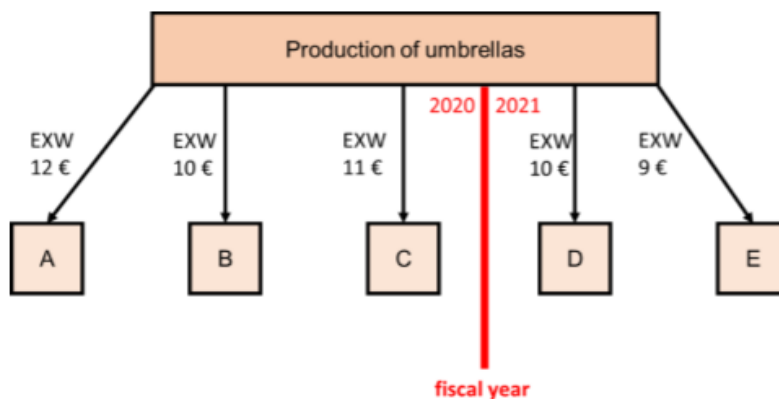
III.2.2.1 Дефиниција за „исти производи“ и просечни периоди

46. Членот 4(3) од Додаток А од преодните правила го објаснува начинот на пресметување: „Просечната *ex-works* цена на производот и просечната вредност на употребените материјали без потекло се пресметуваат соодветно, врз основа на збирот на *ex-works* цените наплатени за сите продажби од истите производи извршени во текот на претходната фискална година и збирот на вредноста на сите материјали без потекло што се користат во производството на истите производи во текот на претходната фискална година како што е дефинирано во страната извозник, или, кога бројките за целосна фискална година не се достапни, пократок период што не треба да биде помал од три месеци“.
47. „Исти производи“ наведени во член 4(4) од Додаток А од преодните правила одговараат на идентични и заменливи производи. Тоа значи дека тие мора да бидат од ист вид и комерцијален квалитет, со исти технички и физички карактеристики.
48. На пример, чадорите може да се сметаат за исти само ако ги претставуваат истите карактеристики како што се материјали, бои, брендирање итн.
49. При пресметување на просечната *ex-works* цена се земаат предвид сите продажби на ист производ во претходната фискална година. Во однос на лимитот на фискалната година, може да биде тешко да се направи разлика помеѓу продажбата направена во едната или во другата фискална година, особено на почетокот и на крајот на фискалната година. Во тој случај, секогаш се пресметува од датумот на фактурирање.
50. За разлика од тоа, при определување на просечната вредност на материјалите без потекло, исто така, треба, онаму каде што е соодветно, да се вклучат во определувањето на просечната вредност и материјалите добиени во претходните години. Тоа е особено случај со компаниите чии што материјали имаат подолг период на складирање, бидејќи просечната вредност на материјалите без потекло се заснова на вредностите на овие материјали без потекло што всушност се користат во производството на производите продадени во претходната фискална година.

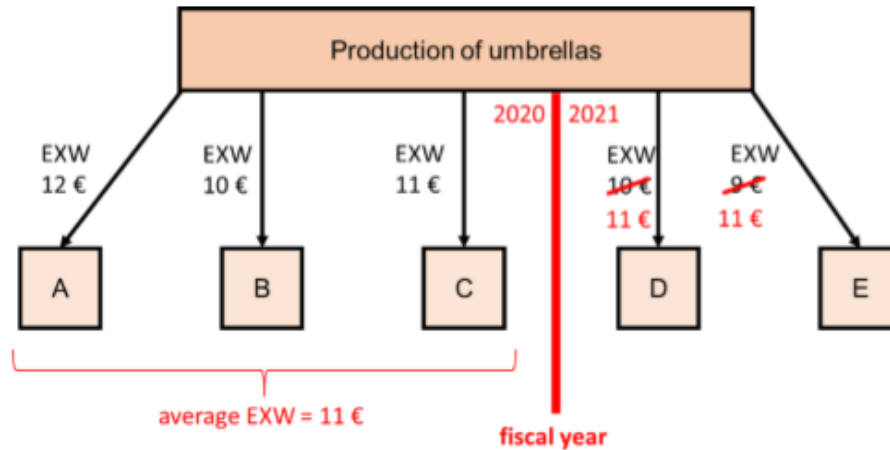
III.2.2.2 Услови за примена

51. Онаму каде што извозникот/добавувачот бара пресметка врз основа на просечни вредности, се пресметуваат и просечната *ex-works* цена на истиот производ и просечната вредност на материјалите без потекло што се користат за производство на тие производи. Преку овој метод, не е дозволено да се определи само просечната *ex-works* цена или само просечната вредност на употребените материјали без потекло. Понатаму, овој метод се користи за сите производи и материјали без потекло со кои се занимава компанијата. Не е можно да се користи ова поедноставување само за одредени стоки.
52. Извозниците/добавувачите кои се определиле за пресметка на просечна основа доследно применуваат таков метод во текот на годината по референтната фискална година или, онаму каде што е соодветно, во текот на годината по пократкиот период што се користи како референца. Тие можат да престанат да применуваат таков метод кога во текот на дадена фискална година, или пократок репрезентативен период од не помалку од три месеци, ќе забележат дека престанале флукуациите во трошоците или валутните стапки што ја оправдале употребата на таков метод.
53. Просеците пресметани како што е опишано погоре ќе се користат како *ex-works* цена и вредност на материјалите без потекло, соодветно, за да се утврди усогласеноста со максималната содржина на материјалите што се без потекло.

Пример:

54. Фабрика за чадори добила одобрение по претходно поднесено барање да ја пресмета нивната *ex-works* цена и вредноста на користениот материјал без потекло на просечна основа на крајот на септември 2021 година. Претходната фискална година на компанијата започна на 01.01.2020 година и заврши на 31.12.2020 година. Според тоа, во примерот има три *ex-works* цени што ќе се земат предвид при пресметување на просечната *ex-works* цена. Следствено, просечната *ex-works* цена е 11 евра $((12€+10€+11€)/3=11)$ во 2020 година.

55. Оваа *ex-works* цена ќе се користи за да се утврди усогласеноста со максималната содржина на материјалите без потекло. Затоа, може да се користат материјали без потекло до максимална вредност од 5,50 евра (50 % од 11 евра).
56. Вредноста на материјалите без потекло што всушност се користат во производството на чадори продадени во 2020 година се пресметува на ист начин како и просечната *ex-works* цена.
57. Бидејќи надлежните царински органи го издале одобрението на крајот на септември 2021 година, просечната *ex-works* цена на чадорите и просечната вредност на материјалите без потекло од 2020 година може да се користат за да се утврди усогласеноста со максималната содржина на материјали без потекло до 31.12.2021 година, крајот на тековната фискална година. Понатаму, по добивањето на одобрението, можно е и дополнително да се изготват изјави за потекло врз основа на просечниот метод за пратки со чадори фактурирани од 01.01.2021 година.
58. За пресметка во 2022 година ќе се утврди нова просечна *ex-works* цена и вредност на материјали без потекло врз основа на продажбите извршени во 2021 година.

III.2.2.3 Барање за одобрение

59. При поднесување барање за одобрение за пресметка на *ex-works* цена на производот и вредноста на материјалите без потекло на просечна основа, економскиот оператор треба да ги обезбеди сите потребни информации. Може да се побараат следниве елементи, меѓу другото:
- име на компанијата,
 - ЕДБ (единствен даночен број)
 - адреса на компанијата - доколку е различна дополнително и адресата на компанијата која ја води сметководствената евиденција на пр. евиденција за залихи, документи за потекло, информации за производниот процес итн.
 - доколку има, број на одобрение за одобрен извозник, број на овластен економски оператор,

- лице за контакт, име и презиме, електронска адреса, телефон и позиција во компанијата,
- фискална година,
- за извоз во кои земји ќе се користи одобрението.

III.2.2.4 Методи за вреднување на залихите

60. Просекот предвиден во член 4 од преодните правила не треба да е во спротивност со заедничките методи за вреднување на залихите прифатени во Република Северна Македонија што ги применуваат деловните субјекти. Тие методи може да се користат при пресметување на усогласеноста со правилата врз основа на максималната вредност на материјалите без потекло.
61. Поточно, вредноста на материјалите без потекло што се користат во производството на производот може да се пресмета врз основа на формулата за пондерирана просечна вредност или друг метод за вреднување на залихи според сметководствените принципи кои се општо прифатени во Република Северна Македонија.

III.3 Толеранција

62. Процентот на општата толеранција во ПЕМ Конвенцијата е утврден на 10%. Согласно преодните правила пропишани во Додаток А се поставува 15% толеранција за земјоделските производи, како и за другите производи (освен за производите што се распоредуваат во Глава 50 до 63 на Хармонизираниот систем (ХС)). Се прави разлика на што се однесува овој процент. За земјоделските производи, 15% се утврдува на нето-масата на производот, додека за останатите производи овој процент се применува на *ex-works* цената на финалниот производ.
63. Исто така, во споредба со сегашните одредби, се нуди поголема флексибилност во однос на текстилните производи за кои што важат толеранциите споменати во воведните забелешки.
64. Со примена на толеранцијата при преработка на одреден производ, не е дозволено надминување на максималниот процент на материјали без потекло во правилото од списокот за обработка и преработка. Тоа значи дека не може да се кумулираат процентите за да се исполни правилото од списокот.

III.4 Кумулација

65. Со преодните правила (член 7 од Додаток А) е возможна дијагонална кумулација за сите производи, под услов да се применуваат идентични правила за потекло помеѓу партнерите вклучени во кумулацијата. Дополнително, преодните правила предвидуваат примена и на целосна кумулација за сите производи, освен за текстил и текстилни производи од Главите 50-63 на ХС.

66. Покрај тоа, за производите од Главите 50-63 на ХС, преодните правила предвидуваат билатерална целосна кумулација. Во контекст на примената на преодните правила, договорните страни имаат можност да се согласат да ја прошират целосната кумулација и на производите од Главите 50-63 на ХС. Договорната страна применувач која ќе го избере ова проширување треба да ја извести другата страна применувач и да ја информира Европската комисија (член 7(5) од Додаток А).
67. За текстил и производи од текстил, се применува само билатерална целосна кумулација без специфични услови, освен оние од член 8 - Услови за примена на кумулација на потеклото. Во овој случај, Република Молдавија и учесниците во Процесот за стабилизација и асоцијација на ЕУ кои ги применуваат преодните правила се сметаат како единствена договорна страна (член 7 (4) од Додаток А).
68. Кога обработката или преработката извршена во страната извозник не ги надминува недоволните операции наведени во член 6 од Додаток А од преодните правила, производот добиен со вградување на материјали со потекло од која било друга договорна страна применувач, ќе се смета дека е со потекло од страната извозник, само кога таму додадената вредност е поголема од вредноста на употребените материјали со потекло од која било од другите договорни страни - применувачи. Ако тоа не е така, добиениот производ ќе се смета дека потекнува од договорната страна каде се вградени материјали со потекло што се користат во производството во страната извозник со највисока вредност (член 7(2) од Додаток А).
69. Производите со потекло од договорните страни - применувачи што не подлежат на некаква обработка или преработка во страната извозник ќе го задржат своето потекло, доколку се извезат во една од другите Договорни страни (член 7(7) од Додаток А од преодните правила).
70. Членот 8(1) од Додаток А од преодните правила ги наведува условите за примена на кумулација според преодните правила и тоа:
- да постои преференцијален договор помеѓу договорните страни кои учествуваат во стекнувањето на статусот на потекло и договорната страна на дестинација;
 - стоката го стекнала својот статус на потекло со примена на идентични правила за потекло.
71. Членот 8(3) од Додаток А од преодните правила предвидува дека доказот за потекло издаден со примена на кумулација во согласност со член 7 од Додаток А од преодните правила мора да ја содржи следната изјава на англиски јазик: „CUMULATION APPLIED WITH (име на земјата или земјите на англиски јазик)“.
72. Членот 8(4) од Додаток А од преодните правила им дозволува на страните да се откажат од обврската да ја вклучат во доказот за потекло горенаведената изјава, за производите што се извезени кај нив, што добиле статус на потекло во страната

извозник со примена на кумулација. Засегнатите страни е потребно да достават до Европската комисија, известување за ова откажување.

73. Во Службениот весник на ЕУ се објавува и при секоја измена редовно ќе се ажурира матрица што содржи информации за:
- откажување од обврската да се вклучат информации за кумулација на доказот за потекло,
 - проширување на целосната дијагонална кумулација на производите наведени во Глави 50 до 63 и
 - можностите за кумулација помеѓу страните според преодните правила.

III.5 Сметководствено раздвојување

74. Целта на сметководственото раздвојување е да обезбеди олеснување за производителите со што ќе им се овозможи физички да складираат заедно на исто место материјали со потекло и без потекло. Според методот на сметководствена раздвојување, заменливите материјали со потекло и без потекло може да се складираат заедно, без притоа материјалите со потекло да го изгубат статусот на потекло.
75. На датумот на утврдување на потеклото на производот, економскиот оператор треба да поседува доволно количества на материјали со потекло, како што е прикажано во залихите (евидентирани врз основа на општите сметководствени принципи што се применуваат кај страната извозник), за да го произведе тој производ со потекло.

III.5.1 Најважни промени

76. Според сегашните правила (член 20 од ПЕМ Конвенцијата), царинските органи можат да одобрат сметководствено раздвојување кога „се појавуваат значителни трошоци или материјални потешкотии при одржувањето на одделни акции“. Преодните правила (член 12) предвидуваат дека царинските органи можат да одобрат сметководствено раздвојување „ако се користат заменливи материјали со потекло и без потекло“.
77. Затоа, според преодните правила, извозниците повеќе нема да мора да доставуваат докази, кога бараат овластување за сметководствено раздвојување, дека чувањето посебни залихи има значителен трошок или предизвикува материјални тешкотии; за да се добие овластување за примена на сметководствено раздвојување, доволно е да се наведе дека заменливите материјали се користат при обработка или преработка на производот.

III.5.2 Исклучок за шеќер

78. Општо земено, производите не можат да имаат корист од сметководственото раздвојување бидејќи оваа одредба може да се користи само од производители

што преработуваат материјали во готови производи. Меѓутоа, според изменетите правила, резервите на шеќер со потекло и без потекло (тар. број. 1701) нема да мора да се чуваат физички одвоени за да се задржи нивното преференцијално потекло, без оглед на тоа дали се преработува како материјал или се продава како финален производ.

Пример

Производител и извозник на чоколадни производи од тар. број 1806 користи шеќер со потекло и шеќер без потекло во својот производствен процес. За чоколадните производи, може да се користи само ограничено количество шеќер без потекло со цел производот да добие преференцијално потекло при извоз. Затоа, неопходно е да се следи и да се администрира статусот на потекло на шеќерот што се користи.

Меѓутоа, бидејќи шеќерот што тој го користи за своите чоколадни производи може да се квалификува како „заменлив материјал“, производителот може да добие одобрение од своите царински органи да примени метод на сметководствено раздвојување. Тогаш тој повеќе не е обврзан да чува посебни залихи со цел количината на шеќер со потекло да го задржи статусот на потекло, полесно да го добива и докажува статусот на потекло на неговите готови производи, а исто така да му овозможи да заштеди на трошоците за складирање.

III.6 Начело за територијалност

79. Преодните правила повеќе не го содржат исклучувањето за текстилите (член 13 од Додаток А од преодните правила).
80. Обработката или преработката може да се изврши надвор од зоната на кумулација на ПЕМ без финалниот производ да го изгуби статусот на потекло доколку се исполнети следните четири услови:
- дека стоките што се извезуваат за обработка или преработка надвор од зоната, потекнуваат од зоната;
 - треба да се покаже дека повторно увезената стока е резултат на обработка или преработка извршена во трета земја на претходно извезените материјали;
 - вкупната додадена вредност стекната надвор од пан-евро-медитеранската кумулациона зона не надминува 10% од *ex-works* цената на производот за кој се бара преференцијал;
 - обработката или преработката извршена надвор од земјата-партнер-извозник ќе се врши според постапките за облагородување или слични постапки.

III.7 Непроменливост

81. Новото правило за непроменливост (чл. 14 од Додаток А од преодните правила) предвидува повеќе олеснувања за движењето на производите со потекло помеѓу договорните страни - применувачи. Треба да се избегнат ситуации во кои производите, за кои нема сомнеж за нивниот статус на потекло, се исклучени од

повластената стапка при увоз, бидејќи не се исполнети формалните барања од одредбата за директен транспорт.

82. Преодните правила за потекло се полесни од правилото за директен транспорт што е предвидено во сегашните правила за потекло на ПЕМ Конвенцијата.
83. Принципот останува ист: стоката треба да се транспортира директно од територијата на една договорна страна на друга. Целта на ова правило е да се осигура дека стоките што пристигнуваат во земјата на увоз се исти како оние што ја напуштиле земјата на извоз.
84. Меѓутоа, во услови на непроменливост, разделувањето на пратките и операциите за додавање или ставање ознаки, етикети, пломби или која било друга документација за да се обезбеди усогласеност со специфичните домашни барања се дозволени покрај оние за директен транспорт (истовар, претовар или која било операција со цел да се зачува стоката во добра состојба).
85. Поделбата на пратките може да се изврши во трета земја каде што стоката се превезува од страна на извозникот или под негова одговорност, под услов стоката да остане под царински надзор во земјата на транзит.
86. Условите за правилото за непроменливост се смета дека се исполнети, освен во случаите кога царинските органи имаат причини да веруваат во спротивното. Во такви случаи, од увозниците може да се бара да достават докази за усогласеност, како што се:
 - договорни транспортни документи, како на пример товарни листови;
 - фактички или конкретни докази врз основа на означување или нумерирање на пакувањата;
 - потврда за неманипулација обезбедена од царинските органи на земјата(ите) на транзит или претовар или кој било друг документ со кој што се докажува дека стоката останала под царински надзор во земјата(ите) на транзит или претовар; или
 - кој било доказ поврзан со самата стока.

III.8 Забрана за поврат на царински давачки или изземање од царински давачки

87. Според сегашните правила на ПЕМ Конвенцијата (член 14) општиот принцип за забрана за поврат се применува на материјалите што се користат во производството на кој било производ. Според преодните правила (член 16 од Додаток А) забраната се однесува за сите производи, со исклучок на материјалите што се користат во производството на производи кои што се распоредуваат во Глава 50 до 63 на ХС. Сепак, текстот предвидува и некои исклучоци од забраната за поврат на царински давачки за овие производи (види дел IV.2.2 Текстили од овој прирачник).
88. „Поврат“ се однесува на одложување или враќање на таквите давачки за материјалите што се користат во производството на производ за извоз.

Принципот на „поврат“ е илустриран со следниов **пример**:

Кога стоките пристигнуваат во Република Северна Македонија од трета земја, тие може да подлежат на царина по одредена стапка. Слично на тоа, кога стоките со потекло од Република Северна Македонија пристигнуваат во земја партнер, тие, исто така, подлежат на плаќање давачки. Пред преземањето на испораката на стоката, овие давачки мора да ги плати увозникот.

89. Намерата на овој член е да се спречи „поврат“ за текстилната стока без потекло што се користи за обработка или преработка на производите со потекло. Сите давачки на кои што подлежат материјалите без потекло мора да се платат и во ниту еден момент да се откажат или рефундираат и доказ за тоа мора да биде достапен на царината во моментот на извоз на готовиот производ со потекло. Освен текстилот, сите други стоки може да имаат корист од повратот, како на пример во рамки на постапката увоз за облагородување.

III.9 Доказ за потекло

90. Преодните правила воведуваат единствен тип на доказ за потекло (ЕУР.1 или изјава за потекло), наместо двојниот пристап ЕУР.1 и ЕУР МЕД, што значително го поедноставува системот на документирање. Ова треба да ја подобри усогласеноста од страна на економските оператори со избегнување на грешки поради сложените правила, како и да го олесни управувањето од страна на царинските органи. Покрај тоа, тоа не треба да влијае на капацитетот за верификација на доказите за потекло, кој што останува ист.
91. Производите што се со потекло од една од договорните страни применувачи можат да имаат корист од повластен тарифен третман кога се увезуваат во другата страна применувач, кога се доставува еден од следните докази за потекло:
- уверение за движење ЕУР.1;
 - изјава, која што се нарекува „изјава за потекло“ изготвена од извозникот на фактура, испратница или кој било друг комерцијален документ што ги опишува предметните производи доволно детално за да се овозможи нивна идентификација.

За да може да се разликуваат производите со потекло согласно преодните правила, од производите со потекло согласно правилата во ПЕМ Конвенцијата, уверенијата за движење или изјавите за потекло изготвени во фактурата согласно преодните правила треба да содржат изјава што укажува на применетите правила. За таа цел, извозниците е потребно во уверението во рубрика 7 да ја вклучат изјавата на англиски јазик „TRANSITIONAL RULES“ и да ја употребат соодветната изјава за потекло.

92. Исто како и во сегашните правила за потекло на ПЕМ Конвенцијата, уверението за движење ЕУР.1 може дополнително да се издаде по извозот на производите на кои се однесува доколку:
- не е издадено за време на извозот поради грешки или ненамерни пропусти или посебни околности; или
 - на царинските органи им се докаже дека уверението за движење ЕУР.1 било издадено, но при увозот не било прифатено од технички причини.
93. Покрај претходнонаведените причини, преодните правила за потекло, исто така дозволуваат дополнително издавање на уверението за движење ЕУР.1 доколку:
- крајната дестинација на предметните производи не била позната во времето на извозот и била утврдена за време на нивниот транспорт или складирање и по можно разделување на пратките во согласност со член 14(3) од Додаток А;
 - уверение за движење ЕУР 1 или ЕУР.МЕД било издадено во согласност со правилата на ПЕМ Конвенцијата за производи кои што се исто така со потекло во согласност со овие правила. Извозникот ќе ги преземе сите неопходни чекори за да се осигури дека се исполнети условите за примена на кумулацијата и да биде подготвен да ги достави до царинските органи сите релевантни документи со кои се докажува дека производот потекнува според овие правила или
 - уверение за движење ЕУР.1 било издадено врз основа на член 8(4) од Додаток А и примената на член 8(3) од Додаток А потребно е при увоз во друга договорна страна применувач.
94. Членот 8(3) од Додаток А предвидува дека кога производите добиле статус на потекло со примена на кумулација на потекло во согласност со член 7 од Додаток А од преодните правила, доказот за потекло е потребно да ја содржи изјавата на англиски јазик „CUMULATION APPLIED WITH (име на соодветната договорна страна/страни - применувач, на англиски јазик).“ Согласно член 8(4) од Додаток А од преодните правила договорните страни применувачи можат да одлучат да се откажат од обврската за вклучување на гореспоменатата изјава за доказот за потекло. Меѓутоа, ако друга договорна страна - применувач е вклучена во процесот на кумулација и таа страна сè уште ја бара гореспоменатата забелешка во доказот за потекло, извозникот може да побара дополнително да се издаде уверение за движење ЕУР.1, со впишана оваа забелешка.
95. Извозникот во своето барање треба да го наведе местото и датумот на извоз на производите на кои што се однесува уверението за движење ЕУР.1 и да ги наведе причините за неговото барање.
96. Во контекст на преодните правила за потекло, царинските органи може дополнително да издадат уверение за движење ЕУР.1 во рок од две години од датумот на извозот и само откако ќе потврдат дека информациите доставени во пријавата на извозникот се усогласени со оние во соодветниот извоз, а согласно постоелките правила на ПЕМ конвенцијата вакво ограничување од две години не е пропишано.

97. Согласно член 20(3) од Додаток А од преодните правила, дополнително издадените уверенија за движење ЕУР.1 во рубрика 7 се пополнуваат со следнава забелешка на англиски јазик: „ISSUED RETROSPECTIVELY“.
98. Преодните правила (член 17 од Додаток А) ја вклучуваат и можноста за воведување на систем на регистрирани извозници (РЕХ). Овие извозници регистрирани во заедничка база на податоци ќе бидат одговорни сами да даваат изјави за потекло без да поминат низ процедурата за одобрен извозник. РЕХ изјавата за потекло ќе има иста правна вредност како изјавата за потекло или уверението за движење ЕУР.1. Република Северна Македонија во моментот не применува РЕХ изјави.
99. Во иднина, преодните правила предвидуваат можност за употреба на доказ за потекло што се издава и/или се доставува по електронски пат.

III.10 Валидност на доказот за потекло

100. Согласно преодните правила периодот на важност на доказот за потекло е продолжен од 4 на 10 месеци со што има уште повеќе олеснувања за движењето на производи со потекло меѓу договорните страни применувачи.
101. Уверението за движење ЕУР.1 или изјавата за потекло мора да се достават во тој период до царинските органи на страната увозник.

IV.Посебен осврт на специфичните правила за производот

IV.1. Земјоделски производи

IV.1.1. Вредност и маса

102. Ограничувањето на користење на материјали без потекло во постоечката ПЕМ Конвенција е пропишано само по вредност. Новите ограничувања се изразени по маса со цел да се избегнат флукуациите на цените и промените во курсните разлики (на пример, во некои глави 19, 20, или тар. број 2105, 2106), како и бришење на одредено ограничување за употребениот шеќер без потекло (на пример, Глава 8 или тар. број 2202).
103. Во голем дел кај преодните правила е зголемено ограничувањето по маса (од 20% на 40%) и воведена е можноста кај некои глави да се користи алтернативно правило според вредност или според маса. Такви правила има кај тар. броеви: ех 1302, 1704, 1806 и 1901.

IV.1.2. Приспособување кон моделите на снабдување

104. Кај одредени земјоделски производи (т.е. растителни масла, јаткасти плодови, тутун) новите правила се значително пофлексибилни и приспособени на економската реалност, особено кај главите 14, 15, 20, (вклучувајќи и тар. број 2008), 23 и 24 на ХС. Преодните правила воспоставуваат рамнотежа помеѓу регионалните и глобалните извори на суровини, како за глава 9 и 12. Преодните правила, исто така, се поедноставени (намалени се исклучоците) во глава 4, 5, 6, 8 и 11 и делумно во глава 13.

IV.1.2.1 Измени на правилата од списокот во однос на сегашните правила

105. Воведена е нова воведна забелешка 4 за одредени земјоделски производи со објаснување за одредени земјоделски производи што треба да се третираат со потекло. Дополнително, дадено е објаснување кои шеќери треба да се земат предвид, пресметувајќи го ограничувањето изразено по маса во случај кога производот е предмет на такви ограничувања.
106. Со цел да се избегнат можните флукуации на цените на материјалите што се користат во производството на производот, прагот на материјали без потекло изразен по вредност се менува со прагот изразен по маса (со некои исклучоци каде што можноста да се избере помеѓу ограничувањата изразени по маса или по вредност е оставено, на пример, правилото за список за тар. број ex 1806).

Пример: Правило за тар. број 2007

Ново правило:	Постоечко правило:
Производство од: - материјали од кој и да е тарифен број, освен од оној на производот, - во кој тежината на употребениот шеќер не надминува 40% од тежината на финалниот производ	Производство од: - материјали од кој и да е тарифен број, освен од оној на производот, - во коевредноста на сите употребени материјали од Глава 17 не надминува 30% од ex-works цената на финалниот производ

107. Обидувајќи се да се прилагодат на економската реалност, да се постигне рамнотежа помеѓу регионалните и глобалните извори на суровини правилата во списокот се:
- **пофлексибилни** – наместо целосно добиени материјали, воведена е можност за користење на материјали од кој било тар. број или од било кој тарифен број освен од тарифниот број на готовиот производ.

Пример: Правило за Глава 14

Ново правило:	Постоечко правило:
Производство од материјали од кој и да е тарифен број	Производство во кое сите употребени материјали од Глава 14 се целосно добиени

- **помалку комплицирани/поедноставени** – исклучоците се намалени. Ова значи дека е можно во процесот на производство на производот да се користат материјали без потекло кои според сегашните правила не се дозволени да се користат или чија употреба е ограничена до одреден праг изразен во вредност.

Пример: Правило за тар.број 0403

Ново правило:	Постоечко правило:
<p>Производство во кое:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сите употребени материјали од Глава 4 се целосно добиени (ова правило во списокот е за цела глава без никакви исклучоци за одредени тарифни броеви во оваа глава) 	<p>Производство во кое:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сите употребени материјали од Глава 4 се целосно добиени, - сите употребени овошни сокови (освен од ананас, лимета или од грејпфрут) од тарифен број 2009 се со потекло, и - вредноста на сите употребени материјали од Глава 17 не надминува 30% од ex works цената на производот

- **појасни** – наместо описот на одредени материјали без потекло во правилото од списокот се наведуваат одредени глави, тарифни броеви и подброеви од материјалите.

Пример: Правило за Глава 11

Ново правило:	Постоечко правило:
<p>Производство во коесите употребени материјали од Глава 8, 10 и 11, тарифен број 0701, 0714, 2303 и 2303, и тарифен подброј 0710 10 се целосно добиени</p>	<p>Производство во кое сите употребени жита, зеленчук, корења и грутки за јадење, од тарифен број 0714 или овошје се целосно добиени</p>

108. Иако поголемиот дел од новите правила за земјоделски производи се поповолни за добивање статус на преференцијално потекло во споредба со сегашните правила на списокот, важно е да се нагласи дека сепак е потребно да се проверува од случај до случај бидејќи неколку правила се построги, на пример во новото правило за тар. број 1901 (освен екстракт од слад) се воведува дополнително ограничување на материјалите од Глава 4 по маса.

Пример: Правило за тар. број 1901

Ново правило:	Постоечко правило:
<p>Производство од материјали од кој и да е тарифен број, освен од оној на производот, во кој поединечната тежина на шеќер и на употребените материјали од Глава 4 не надминува 40% од тежината на финалниот производ</p>	<p>Производство од материјали од кој и да е тарифен број, освен од оној на производот, во коевредноста на сите употребени материјали од Глава 17 не надминува 30% од ex-works цената на финалниот производ</p>

IV.2. Индустриски производи

IV.2.1 Список на правила – индустриски производи (освен текстили од Глави 50-63)

109. Има многу промени во правилата на списокот за индустриски производи кај преодните правила за потекло (за текстилите, видете дел IV.2.2 Текстили од овој прирачник). Новите правила во списокот на обработка и преработка се поблаги и поедноставни, што значи дека на економските оператори ќе им биде полесно да ги применуваат правилата, бидејќи со примена на полесни правила повеќе производи можат да добијат преференцијално потекло.
110. Промените може да се разгледуваат од три различни типови критериуми:
- **процент на вредност**, што значи дека вредноста на материјалите без потекло не смее да надмине одреден процент од ex works цената на готовиот производ;
 - **промена на тар. број**: кога употребените суровини или компоненти без потекло е потребно да се распоредуваат во различен тарифен број од тарифниот број на готовиот производ;
 - **специфични правила**: каде што се утврдени одредени специфични критериуми.
111. Може да се забележат следниве промени:
- во однос на одреден број производи, сегашното правило за Глава содржи двоен кумулативен услов. Во новите правила сега има само еден услов (Глави 74, 75, 76, 78 и 79);
 - избришани се голем број специфични правила кои отстапуваат од правилото за глава (Глави 28, 35, 37, 38, 68 и 83). Овој хоризонтален пристап имплицира поедноставна примена за компаниите и за царината;
 - вклучување во сегашното правило на Глава и алтернативно правило со што на извозникот му се нудат повеќе избори за исполнување на условот за потекло (Глава 27, 40, 42, 44, 70 и 83, 84 и 85).
112. Дополнително, горенаведената можност за користење на просечна основа во одреден временски период за пресметување на ex works цената и вредноста на материјалите без потекло ќе обезбеди дополнително поедноставување за извозниците.
113. Следниве примери илустрираат некои од промените во критериумите на правилата во списокот и покажуваат како економските оператори можат да имаат корист од овие промени.

Пример: Правило за Глава 31

Ново правило:	Постоечко правило:
за цела Глава 31: Производство од материјали од кој и	за ex Глава 31: Производство од материјали од кој и

<p>да е тарифен број, освен од оној на производот. Меѓутоа, материјалите од истиот тарифен број како и производот може да се користат, под услов да нивната вкупна вредност не надминува 20% од ex works цената на производот</p> <p>или</p> <p>Производство во кое вредноста на сите употребени материјали не надминува 50% од ex works цената на производот</p> <p>(нема специфично правило за ex3105</p>	<p>да е тарифен број, освен од оној на производот. Меѓутоа, материјалите од истиот тарифен број како и производот може да се користат, под услов нивната вкупна вредност да не надминува 20% од ex works цената на производот</p> <p>или</p> <p>Производство во кое вредноста на сите употребени материјали не надминува 40% од цената франко фабрика на производот</p> <p>за тар. број ex 3105:</p> <p>Производство од материјали од кој и да е тарифен број, освен од оној на производот. Меѓутоа, материјалите од истиот тарифен број како и производот може да се користат, под услов нивната вкупна вредност да не надминува 20% од ex works цената на производот</p> <p>и</p> <p>во кое вредноста на сите употребени материјали не надминува 50% од цената франко фабрика на производот</p> <p>или</p> <p>Производство во кое вредноста на сите употребени материјали не надминува 40% од цената франко фабрика на производот</p>
---	---

Објаснување: При примена на преодните правила, економскиот оператор треба да земе во предвид само еден критериум за целата глава. Правилото повеќе не содржи двоен кумулативен услов, како и алтернативно правило заедно со правилата за одредени тарифни броеви во главата.

Пример: Правило за ex Глава 68

Ново правило:	Постоечко правило:
<p>за цела Глава 68:</p> <p>Производство од материјали од кој и да е тарифен број, освен од оној на производот.</p> <p>или</p> <p>Производство во кое вредноста на</p>	<p>за ex Глава 68:</p> <p>Производство од материјали од кој и да е тарифен број, освен од оној на производот.</p> <p>За ex 6803</p>

сите употребени материјали не надминува 70% од ех works цената на производот	Производство од обработен шкрилец За ех 6812 Производство од материјали од кој и да е тарифен број За ех 6814 Производство од обработен лискун (вклучувајќи и агломериран и реконструиран лискун)
--	---

Објаснување: Преодните правила додаваат критериум по вредност, што овозможува да се користат материјали без потекло од тар. број на производот се додека вредноста не надминува 70% од ех works цената на производот. Понатаму, сите специфични правила се избришани.

IV.2.2 Текстили

114. Во однос на текстилните производи што се распоредуваат во Главите 50 до 63 на ХС, доколку се направи споредба на преодните правила со сегашните ПЕМ правила, во листата на правила во Анекс II може да се забележи дека се воведени правила за потекло преку процесите на производство. Со воведените нови опции, како што се целосна билатерална кумулација, зголемената толеранција и начелото на територијалност, правилата во списокот за текстилот се поедноставени во повеќето глави во споредба со сегашните ПЕМ правила.
115. На пример, правилото во списокот за облека и прибор на облека (ХС 62) во сегашните ПЕМ правила предвидува дека за да може облеката да добие преференцијално потекло, предивото треба да се преработува во договорната страна.

Пример: Правило за ех Глава 62

Ново правило:	Постоечко правило:
Ткаење во комбинација со составување (изработка) вклучувајќи сечење на ткаенина или Составување (изработка) вклучувајќи сечење на ткаенина на која и претходи печатење (како самостојна операција)	Производство од предиво

116. За разлика од сегашните ПЕМ правила, кај преодните правила се воведуваат две алтернативни правила за ист производ. Со цел да се стекне статус на потекло материјалите без потекло кои се користени треба да бидат подложени на операција ткаење во комбинација со составување (изработка), вклучувајќи и

сечење на ткаенина или пак да бидат подложени на операција составување (изработка), вклучувајќи и сечење на ткаенината на што претходи печатење.

117. Второто алтернативно правило предвидува дека за да може облеката да добие преференцијално потекло, употребените материјали без потекло може да се произведуваат не само од предиво, што значи дека ткаенината може да се произведува од предиво без потекло, а сепак да добие статус на потекло, под услов да има операција печатење.

А. Целосна билатерална кумулација (види дел III.4 Кумулација)

118. Членот за кумулација (член 7 од Додаток А од преодните правила) предвидува општа целосна кумулација за сите производи, освен во одредени договори за слободна трговија за текстил и облека наведени во Главите 50-63 од ХС. Меѓутоа, за тие производи, во ставот 4 се предвидува билатерална целосна кумулација. Ова значи дека едноставно е потребно да се применат преодните правила и обработката или преработката која треба да се изврши на материјалите без потекло со цел финалниот производ да се стекне со потекло да е од списокот на преодните правила.
119. Во истиот став, е предвидено дека за целите на билатералната целосна кумулација, учесниците во Процесот за стабилизација и асоцијација на Европската унија и Република Молдавија треба да се сметаат како една договорна страна - применувач.

Пример: Правило за тар. број 6209

Две алтернативни правила се предвидени за облеката за бебиња (тар. број ex6209) кои што се одделени со сврзникот „или“.

Ново правило:	Постоечко правило:
Ткаење во комбинација со составување (изработка) вклучувајќи сечење на ткаенина или Производство од невезена ткаенина, под услов вкупната вредност на употребената невезена ткаенина да не надминува 40% од цената франко фабрика на производот	Производство од предиво или Производство од невезена ткаенина, под услов вкупната вредност на употребената невезена ткаенина да не надминува 40% од цената франко фабрика на производот

120. За производство на облека за бебиња (тар. број ex 6209), ќе се користи предиво (тар. број 5204) со потекло од Бангладеш. Најпрво предивото со потекло од Бангладеш се увезува во Република Северна Македонија и се врши операција на ткаење. Ткаенината не се квалификува со МК преференцијално потекло бидејќи ткаењето (како самостојна операција) не е доволна обработка во согласност со правилото од списокот за ткаенини од памук (ХС 5208).

121. Ткаенината без потекло се извезува од МК во Швајцарија врз основа на преодните правила, каде што ткаената ткаенина се подготвува за боење, се бои и се сече. Потоа, од вака изработената ткаенина заедно со материјалите за поставата со потекло од Швајцарија се произведува бебешка облека.
122. Во Швајцарија, облеката за бебиња добива статус на преференцијално потекло бидејќи работните процеси што се извршени во МК (ткаењето) ќе се додадат работните процеси што се извршени во Швајцарија. Условот за добивање преференцијално потекло е исполнет на територијата на земјите учеснички кои што применуваат билатерална целосна кумулација. Финалниот производ добива преференцијално швајцарско потекло и може да се извезува во МК.
123. Овој финален производ може да има корист од преференцијален третман при увозот во другите договорни страни - применувачи доколку тие страни се одлучат за примена на целосната кумулација за текстилни производи како што е предвидено во член 7(5).

Б. Толеранција

124. Членот за дозволено отстапување (член 5 од Додаток А од преодните правила) предвидува дека толеранциите споменати во овој член нема да се применуваат за производи кои што се распоредуваат во главите 50 до 63 од ХС. За овие стоки се применуваат толеранциите споменати во забелешките 6 и 7 од Анекс I – Воведни забелешки на списокот на обработка и преработка.
125. Забелешката 6 од преодните правила предвидува за текстилните материјали толеранција од максимум 15% од масата на производот.
126. Забелешката 7 предвидува дека текстилните материјали (со исклучок на поставите и меѓупоставите) кои што не го задоволуваат правилото наведено во списокот во колоната (3) за предметниот производ, може да се користат, под услов да се распоредени во тар. различен од оној на производот и нивната вредност да не надминува 15% од ex works цената на производот.

Пример: Правило за тар. број 5205

Ново правило:	Постоечко правило:
<p>Предење на природни влакна или Екструзија на вештачки и синтетички влакна во комбинација со предење или Впредување во комбинација со каква било механичка операција</p>	<p>Производство од:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сурова свила или отпадоци од свила, влачени или чешлани или подготвени за предење на друг начин, - природни влакна, невлачени или нечеслани или подготвени за предење на друг начин, - хемиски материјали или текстилна пулпа, или

127. Во Република Северна Македонија се предат памучни влакна (тар. број 5203) со потекло од Република Молдавија и синтетички вештачки влакна од полипропилен (тар. број 5506) со потекло од Кина. Во производството на предивото што претставува 12% од вкупната маса на сите основни текстилни материјали, се користат синтетичките вештачки влакна од полипропилен, кои се без потекло. Во согласност со правилото од списокот за предивото (тар. број 5205) заедно со забелешката 6.1, предивото добива МК потекло во рамките на преодните правила.

В. Начело на територијалност

128. Начелото на територијалност (член 13 од Додаток А од преодните правила) дозволува обработката или преработката да се врши надвор од територијата под одредени услови. Според специфичните постапки како што се облагородување, производите може да се извезат од Страната во трети земји за преработка и последователно да се увезат како доработен производ.

Пример: Правило за тар.број 6101

Ново правило:		Постоечко правило:	
Облека и прибор за облека, плетени или хеклани:		Облека и прибор за облека, плетени или хеклани:	
- Добиени со зашивање или спојување на друг начин на две или повеќе парчиња од плетен или хеклан материјал, сечени во форми или директно добиени како форма	Плетење или хеклање во комбинација со составување (изработка) вклучувајќи сечење на ткаенина	- Добиени со зашивање или спојување на друг начин на две или повеќе парчиња од плетен или хеклан материјал, сечени во форми или директно добиени како форма	Производство од предиво
- Други	Предење на природни и/или вештачки или синтетички сечени влакна во комбинација со плетење или хеклање или Екструзија на вештачко или	- Други	Производство од: - природни влакна, - вештачки и синтетички сечени влакна, нечеслани ниту подготвени за предење на друг начин, или - хемиски материјали или текстилна пулпа

	<p>синтетичко филамент предиво во комбинација со плетење или хеклање или Плетење и составување (изработка) со една операција</p>		
--	--	--	--

129. Со цел да се произведат машки палта (тар. број 6101) во Турција, предивото со потекло од Грузија се плете во комбинација со составување, вклучително и сечење на ткаенината. Ткаенината се извезува од Турција во Русија со извоз за облагородување. Под услов вкупно додадената вредност во Русија по извршената доработка да не надминува 10% од ex works цената на палтата за кои се бара статус на потекло, истите се стекнуваат со турско потекло во рамките на преодните правила.